Παναγιώτης **Λιαργκόβας**
Πρόεδρος του ΚΕΠΕ, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Οι οιωνοί είναι πολύ θετικοί

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ αμφιβολία ότι, μετά την πανδημία, η ελληνική οικονομία θα έχει να αντιμετωπίσει δύο ειδών προκλήσεις: τη δημοσιονομική και την παραγωγική. Το 2020, τα μέτρα στήριξης της ελληνικής οικονομίας στοίχισαν συνολικά 24 δισ. ευρώ. Τα δημοσιονομικά μέτρα είναι υπερδιπλάσια του ευρωπαϊκού μέσου όρου, ο οποίος διαμορφώνεται στο 4,2% του ΑΕΠ. Ενώ και για το 2021 τα προβλεπόμενα επιπλέον δημοσιονομικά μέτρα που σχετίζονται με τις παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας ανέρχονται στα 7,5 δισ. ευρώ και είναι σημαντικά υψηλότερα από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (2,4% του ΑΕΠ). Μολονότι θα ισχύσει η δημοσιονομική ευελιξία και το 2021, θα χρειαστεί προσοχή, ώστε να μην οδηγηθούμε σε δημοσιονομικό εκτροχιασμό. Μέχρι τώρα, τα μέτρα στήριξης ήταν παροδικά και στοχευμένα στη δημόσια υγεία, στους εργαζομένους, στους εργοδότες και στην κοινωνική συνοχή. Στο εξής, το μεγαλύτερο μέρος των μέτρων πρέπει να αποσκοπεί στην ανάκαμψη, με τη μονιμοποίηση της μείωσης των ασφαλιστικών εισφορών και με την αναστολή και επέκταση καταβολής της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης.

Η αντιμετώπιση της παραγωγικής πρόκλησης μπορεί να βασιστεί στους πόρους που θα αρχίσουν να εισρέουν στη χώρα από το Ταμείο Ανάκαμψης και στις ιδιωτικές επενδύσεις. Οι οιωνοί είναι πολύ θετικοί. Το Ταμείο Ανάκαμψης θα χρηματοδοτήσει σημαντικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, ώστε να περιορίσει το εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο επενδύσεων που χαρακτηρίζει την ελληνική οικονομία κατά την τελευταία δεκαετία (το 2019 οι επενδύσεις έφτασαν το 10,1% του ΑΕΠ σε σύγκριση με το 22,2% του μέσου όρου της ευρωζώνης) και το σημαντικά υψηλότερο κόστος δανεισμού των ελληνικών επιχειρήσεων σε σχέση με τον μέσο όρο της ευρωζώνης. Οι εξελίξεις θα διευκολυνθούν περισσότερο, εάν οι πρώτες εκταμιεύσεις από την Ε.Ε. ξεκινήσουν στο διάστημα μεταξύ Ιουνίου και Ιουλίου 2021.

Πέρα, όμως, από τα κεφάλαια του Ταμείου Ανάκαμψης, σημαντική είναι και η εικόνα που έχει ήδη αρχίσει να διαμορφώνεται σχετικά με την έλευση επενδυτικών κολοσσών μέσα στο 2021. Τα παραδείγματα πλέον είναι πολλά: Microsoft, Volkswagen, Pfizer, CISCO, Deloitte και Next.e.GO.

Η ελληνική οικονομία μετά την πανδημία

Κορυφαίοι οικονομολόγοι και εκπρόσωποι επιχειρηματικών φορέων καταθέτουν στη Realnews τις προτάσεις τους για μια βιώσιμη ανάπτυξη

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΡΙΣΤΟΥΛΙΑ**
d.christoulias@realnews.gr

Η ανάταξη της οικονομίας αποτελεί πλέον ζητούμενο για το 2021, μετά από μια χρονιά κατά την οποία η πανδημία του κορωνοϊού οδήγησε σε βαθιά ύφεση την πλειονότητα των παραγωγικών κλάδων. Ο τουρισμός, οι εξαγωγές, η βιομηχανία, η μεταποίηση, το λιανεμπόριο δέχθηκαν ισχυρό πλήγμα, με χιλιάδες επιχειρήσεις και εργαζομένους να ακροβατούν σε τεντωμένο σχοινί. Με παρέμβασή τους στη **Realnews** 11 κορυφαίοι οικονομολόγοι και εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου τονίζουν ότι το 2021 μπορεί και πρέπει να αποτελέσει μια χρονιά-ορόσημο δυναμικής ανάπτυξης της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας, με αύξηση της ανταγωνιστικότητας σε όλους τους τομείς. «Κλειδί» για την επιστροφή της οικονομίας σε τροχιά βιώσιμης ανάπτυξης θα αποτελέσει ο ψηφιακός μετασχηματισμός ιδιωτικού και δημόσιου τομέα.

Παράλληλα, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη δημιουργία ενός σταθερού περιβάλλοντος και να ληφθούν μέτρα για τη θωράκιση της ελληνικής οικονομίας από μελλοντικές κρίσεις. Οι επενδύσεις σε σημαντικούς κλάδους και η ορθή αξιοποίηση των κονδυλίων από το Ταμείο Ανάκαμψης θα συμβάλουν καθοριστικά στην ώθηση της οικονομίας, ενώ η χάραξη ενός εθνικού στρατηγικού σχεδίου και η αξιοποίηση όλων των χρηματοδοτικών εργαλείων θα διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο. Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να ληφθούν μόνιμα μέτρα στήριξης του ιδιωτικού τομέα και να γίνουν τομές με στόχο την αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου.

Παναγιώτης Ν. **Σχίζας**
Ερευνητής στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης

Ριζικός μετασχηματισμός και μετάβαση στην ψηφιακή οικονομία

Η ΜΕΤΑ ΚΟΡΩΝΟΪΟ εποχή της παγκόσμιας οικονομίας σημαίνει τον ριζικό μετασχηματισμό και τη μετάβαση στην ψηφιακή οικονομία. Για την ελληνική οικονομία, η επόμενη ημέρα συνοψίζεται στον όρο (G)RESET, δηλαδή η ελληνική επανεκκίνηση θα πρέπει να συνδυάσει τον ψηφιακό μετασχηματισμό με τις δομικές μεταρρυθμίσεις που απέφυγε τη δεκαετία της κρίσης. Η κοινωνική αποστασιοποίηση θα γίνει τρόπος ζωής, τα μη φυσικά-απομακρυσμένα meetings θα γίνουν καθημερινότητα, τα λογισμικά θα βελτιωθούν δραματικά. Ωστόσο, για όσο διαρκέσει αυτή η μετάβαση στη νέα ψηφιακή εποχή, η αβεβαιότητα θα παραμείνει και απόρροια όλων των ανωτέρω είναι ότι οι θέσεις εργασίας θα μειωθούν δραστικά. Η πορεία προς την ανάκαμψη περνά μέσα από τα μέτρα στήριξης της μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης βιώσιμης ανάπτυξης, έχοντας ως προτεραιότητα τις δημόσιες επενδύσεις που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της αειφόρου ανάπτυξης, ιδίως εκείνων που στοχεύουν στην πράσινη οικονομία, στην προσαρμογή της κλιματικής αλλαγής και στις ψηφιακές υποδομές. Οι ψηφιακές υποδομές σημαίνουν επένδυση σε υγεία, εκπαίδευση, δεξιότητες και τεχνική τεχνογνωσία, ακόμη μεγαλύτερη κινητικότητα, που θα βοηθήσει τη διεθνή κοινότητα να προσαρμοστεί στον ψηφιακό μετασχηματισμό. Ωστόσο, καταλύτη για τον ψηφιακό μετασχηματισμό θα αποτελέσουν οι συντονισμένες προσπάθειες από τα κράτη και τις κε-

Προβλέψεις για το 2021

Παναγιώτης Ε. **Πετράκης**
Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Η μεταβλητή του εμβολίου

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ οικονομική ανάπτυξη αναμένεται να ανακάμψει κατά τρόπο ισχυρό το 2021 (+4,9%), καθώς οι σημαντικότερες οικονομίες θα ανοίξουν ξανά στην οικονομική δραστηριότητα και το παγκόσμιο εμπόριο θα αναπτυχθεί ξανά. Παρ' όλα αυτά, η ανάκαμψη θα είναι ανισομερής, αντικατοπτρίζοντας τις διαρθρωτικές δυνατότητες των οικονομιών και τη διαθεσιμότητα των εμβολίων. Η Ασία (χωρίς την Ιαπωνία) θα παρουσιάσει την υψηλότερη ανάκαμψη (+7,2%), προετοιμάζοντας την ασιατική οικονομική επικράτηση τη δεκαετία που διερχόμαστε. Η ευρωζώνη θα εμφανίσει υψηλό ρυθμό μεγέθυνσης (+4,8%) και θα ακολουθήσουν οι G7, ως ομάδα χωρών, η Λατινική Αμερική, η Αφρική και η Μέση Ανατολή, η οποία θα βρεθεί αντιμέτωπη με την περιορισμένη ζήτηση πετρελαίου. Ο πληθωρισμός, παρά τους φόβους που κατά καιρούς πυροδοτούνται από επιμέρους ενδείξεις, αναμένεται να παραμείνει, παγκοσμίως σταθερός, γύρω στο 2,4%, με την ευρωζώνη να εμφανίζει τον μικρότερο ρυθμό ανόδου, πολύ μικρότερου του στόχου, γύρω στο 0,9%. Εξ αυτού συμπεραίνεται ότι η νομισματική πολιτική στην ευρωζώνη θα παραμείνει ιδιαίτερα ελαστική, όπως εξάλλου έχει ήδη ανακοινωθεί. Παραλλήλως, και τα επιτόκια θα παραμείνουν σε χαμηλά επίπεδα γύρω στο 1 με 1,5%. Η κυριότερη μεταβλητή που θα επηρεάσει τις οικονομικές εξελίξεις είναι βεβαίως η διαθεσιμότητα του εμβολίου και η συνακόλουθη σύνδεση της διαθεσιμότητάς του με τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης. Οσο τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης διατηρούνται, τόσο οι αισιόδοξες προβλέψεις απομειώνονται.

Αυτή είναι και η περίπτωση της Ελλάδας, όπου δυστυχώς, δεδομένου ότι η θετική επίδραση από τη διαθεσιμότητα του εμβολίου δεν αναμένεται να παρατηρηθεί τους πρώτους μήνες του 2021, αναμένουμε άλλο ένα υφεσιακό τρίμηνο με την είσοδο του 2021. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να μειωθεί ο προσδοκώμενος ρυθμός ανόδου για την ελληνική οικονομία για το 2021 ίσως και λίγο χαμηλότερα από την ευρωζώνη. Πάντως, οι εξελίξεις αυτές προμηνύουν μία εκρηκτική άνοδο της οικονομικής δραστηριότητας το 2022 για τον κόσμο, αλλά ιδιαίτερα για την Ελλάδα, η οποία διαθέτει μια ιδιαίτερα ισχυρή συμμετοχή στα ευρωπαϊκά κεφάλαια του Ταμείου Ανάκαμψης.

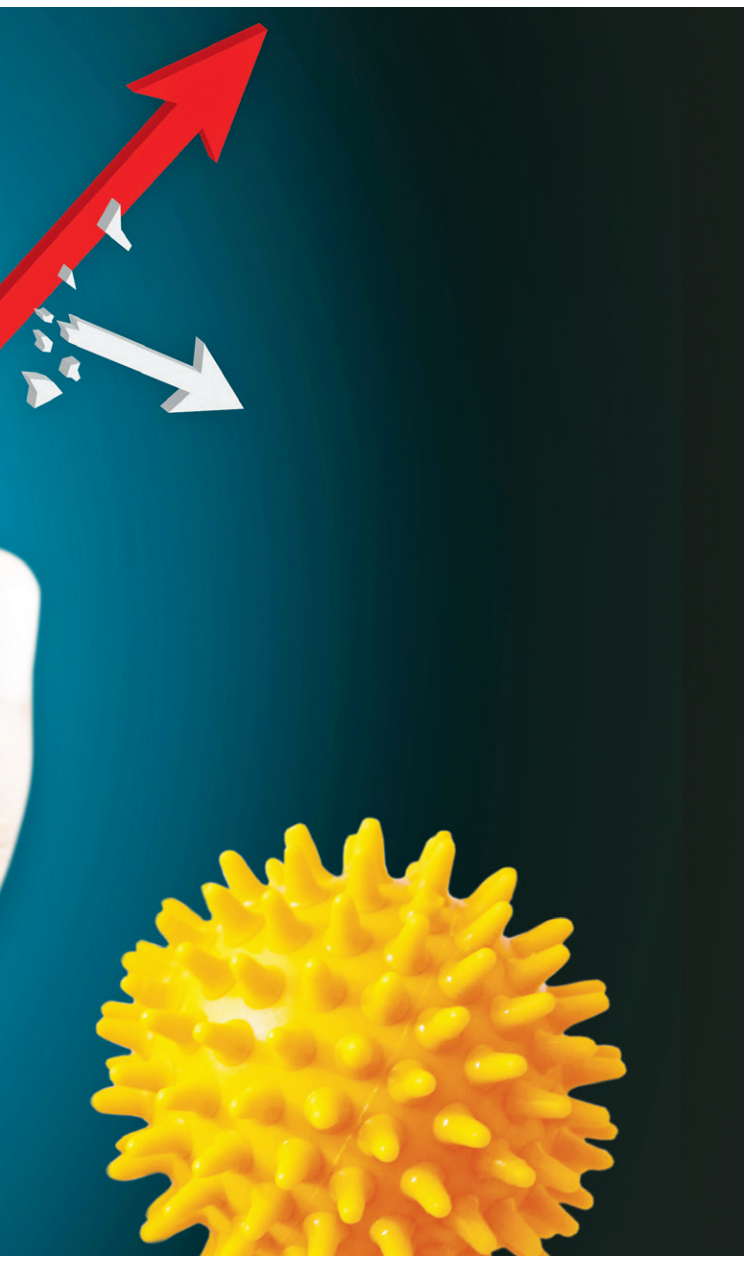

Αλέξανδρος **Χατζόπουλος**
Γενικός διευθυντής ΣΕΒ

Να επιταχύνουμε περισσότερο

Ο ΣΕΒ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΕ πρόσφατα την ετήσια έρευνα του «Σφυγμού του Επιχειρείν», σε συνεργασία με τη MRB. Ρωτήσαμε τη γνώμη των επιχειρήσεων για το επιχειρηματικό περιβάλλον, την ανταγωνιστικότητα, την πορεία της οικονομίας και την προοπτική για το άμεσο μέλλον και λάβαμε απαντήσεις που δίνουν τροφή για σκέψη, αλλά και ελπίδα. Και αυτό γιατί, παρά τα μεγάλα προβλήματα που δημιουργήθηκαν από τον κορωνοϊό, τα οποία επιβράδυναν την αισιοδοξία που είχε αρχίσει να εκδηλώνεται με την έξοδο της οικονομίας από την οικονομική κρίση, το πρόσημο της χρονιάς παραμένει σε γενικές γραμμές θετικό. Πολλοί κλάδοι, με πρώτη τη βιομηχανία, έδειξαν την ανθεκτικότητά τους, αναδείχθηκε η αξία της προσαρμοστικότητας, ενώ η αναβάθμιση των ψηφιακών δομών του Δημοσίου και η συνέχιση των μεταρρυθμίσεων αναγνωρίζονται ως κρίσιμοι συντελεστές ανάπτυξης για το προσεχές μέλλον. Τα ευρήματα αυτά -και άλλα πολλά- αναδεικνύουν πως οι μεταρρυθμίσεις έχουν αρχίσει να αποδίδουν καρπούς. Μειώνονται η φορολογική επιβάρυνση και η λειτουργία των θεσμών, ενώ η ψηφιοποίηση του κράτους αποτελεί μια αναμφίβολη ιστορία επιτυχίας και τη βάση για τη βελτίωση των διεπαφών κράτους - επιχειρήσεων και το χτίσιμο της απαραίτητης εμπιστοσύνης. Το 2021, χρονιά-ορόσημο για τον Ελληνισμό, είναι η χρονιά που θα πρέπει να επιταχύνουμε ακόμα περισσότερο για την κάλυψη του χαμένου εδάφους και της απόστασης από τους εταίρους μας. Καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε τα διαχρονικά, δομικά προβλήματα και τις χρόνιες στρεβλώσεις της ελληνικής οικονομίας και να αναπτύξουμε νέες δυνατότητες και προοπτικές, σε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, από τη μεταποίηση, τις εφοδιαστικές αλυσίδες και τα συστήματα Υγείας μέχρι τον τουρισμό, την εκπαίδευση και την εργασία. Καμία ουσιαστική πρόοδος δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς ταλαντούχα στελέχη, εργαζομένους με σύγχρονες δεξιότητες και γνώσεις και επιχειρήσεις που λειτουργούν σε ένα επιχειρηματικό περιβάλλον με απλούς κανόνες, διαφάνεια και αποτελεσματικότητα. Κατά τους επόμενους μήνες, που θα κορυφωθεί η συζήτηση για τον σχεδιασμό του Ταμείου Ανάκαμψης, αυτά τα ζητήματα πρέπει να αποτελέσουν και τον πυρήνα της προσπάθειας των επιχειρήσεων που θέλουν να πετυχαίνουν να καινοτομούν, υπηρετώντας μέσα από τη δική τους επιτυχία και έναν ευρύτερο σκοπό.

ντρικές τράπεζες διαχείρισης του χρέους, που θα πρέπει να γίνουν όχι μόνο για την αποφυγή μιας κρίσης χρέους, αλλά κυρίως για να δημιουργηθεί δημοσιονομικός χώρος για τη στήριξη των ανωτέρω οικονομικών πολιτικών. Το παγκόσμιο χρέος έχει αυξηθεί σημαντικά, η παγκόσμια ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια είναι πολύ πιο αναιμική, με τις πλέον ευάλωτες οικονομίες να είναι οι χώρες με υψηλό χρέος και μεσαίο κατά κεφαλήν εισόδημα. Η ελληνική οικονομία, σε αυτήν την αβεβαιότητα, μπορεί να αποτελέσει τη φωτεινή εξαίρεση, καθώς εκπληρώνει όλες τις θεμελιώδεις προϋποθέσεις του μετά τον κορονοϊό οικονομικού μετασχηματισμού, της πράσινης ανάπτυξης, των ευνοϊκών καιρικών και γεωπολιτικών συνθηκών για την εφαρμογή της κοινωνικής αποστασιοποίησης και των εξειδικευμένων ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού. Τέλος, η άπλετη ρευστότητα που θα διοχετευθεί με τον χώρο που υπάρχει για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις θα απελευθερώσει σημαντικούς πόρους για τη στήριξη της πραγματικής οικονομίας, αλλά και ικανοποιητικές αποδόσεις για νέες επενδύσεις.

Αθανάσιος **Σαββάκης**
Πρόεδρος Συνδέσμου Βιομηχανιών Ελλάδος

Επαναφορά στην κανονικότητα

ΤΟ 2021 ΕΙΝΑΙ Η ΧΡΟΝΙΑ που η επιχειρηματική κοινότητα προσδοκά την επαναφορά στην κανονικότητα και στην ανάπτυξη. Προς αυτή την κατεύθυνση συνηγορεί το γεγονός ότι το εμβόλιο για τον κορωνοϊό είναι πλέον στη διάθεσή μας, άρα για εμάς έχει ξεκινήσει η «αντίστροφη μέτρηση» για την επανεκκίνηση της οικονομίας και την επούλωση των πληγών που άφησε η πανδημία.

Ο Σύνδεσμος Βιομηχανιών Ελλάδος, ως εκπρόσωπος της μικρομεσαίας μεταποιητικής επιχείρησης που έχει έδρα την ελληνική περιφέρεια, υποστηρίζει ότι η αναπτυξιακή κατεύθυνση της χώρας την επόμενη δεκαετία θα πρέπει να έχει δύο στοχεύσεις:

1. Την ουσιαστική επανεκτίμηση της αναπτυξιακής συνεισφοράς της βιομηχανίας και της μεταποίησης στη χώρα και την επαναφορά της στην πρώτη θέση της επιχειρηματικής υποστήριξης τα επόμενα χρόνια.
2. Τη θεσμοθέτηση των κατάλληλων πολιτικών για τη μείωση των περιφερειακών και ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, που θα διαφυλάξουν τον κοινωνικό ιστό στην ελληνική περιφέρεια και θα δημιουργήσουν σταθερές και καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας.

Στην επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων είμαστε βέβαιοι ότι θα συμβάλουν τα κονδύλια του Ταμείου Ανάκαμψης. Με ένα μέσον όρο περίπου 3,2 δισ. ευρώ, τα οποία θα διοχετευθούν στην ελληνική οικονομία μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης από το 2021 έως και το 2025, είναι βέβαιο ότι η χώρα μας μπορεί να ελπίζει στην «επαναβιομηχάνιση» μέσω της υλοποίησης παραγωγικών επενδύσεων. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνουμε την κατά προτεραιότητα χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων και ώριμων επιχειρηματικών σχεδίων για την αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου της οικονομίας και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Τα συγκεκριμένα κονδύλια μπορούν, πράγματι, να εξασφαλίσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη στη χώρα την επόμενη δεκαετία. Χρειάζεται, όμως, σχέδιο, καθώς και ξεκάθαρες δομές διακυβέρνησης, σαφή και ρεαλιστικά χρονοδιαγράμματα, μετρήσιμα αποτελέσματα, αλλά, πάνω απ' όλα, απαιτείται να επιλεγούν οι κατάλληλοι άνθρωποι που θα κληθούν να διαχειριστούν τα συγκεκριμένα κονδύλια, αποφεύγοντας την επανάληψη των λαθών του παρελθόντος.

συνέχεια στις σελ. 16-17 »

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Προβλέψεις για το 2021

» συνέχεια από τις σελ. 14-15

Ιωάννης **Χαλικιάς**
Ομότιμος καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Τα «κλειδιά» της ανάπτυξης

ΤΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ Απρίλιο, τόλμησα να κάνω μια πρόβλεψη για την ύφεση που θα προκαλούσε η πανδημία. Η πρόβλεψή μου ήταν ότι η ύφεση το 2020 θα περιοριστεί σε μονοψήφιο ποσοστό (από -8,5% έως -9,5%), με την υπόθεση ότι το φθινόπωρο θα ήταν υγειονομικά καλύτερο και δεν θα υπήρχε νέα έξαρση της πανδημίας. Τελικά, η ύφεση ανήλθε σε αυτά τα επίπεδα, αλλά στα πρώτα τρία τρίμηνα του έτους. Συγκεκριμένα, με βάση τα πρόσφατα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (τριμηνιαίοι εθνικοί λογαριασμοί, μη εποχικά διορθωμένα στοιχεία σε σταθερές τιμές 2015), η ύφεση κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2020, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019, ανήλθε σε -9,2%.

Για να δούμε τι συνέβη στους πρώτους εννέα μήνες του 2020. Η ιδιωτική κατανάλωση μειώθηκε, όπως αναμενόταν, κατά -4,4%. Οι επενδύσεις δικαίωσαν τις προσδοκίες μου και σημείωσαν σημαντική αύξηση, +12,4%. Και πάμε στις εξαγωγές. Εδώ έπεσα έξω. Περίμενα συρρίκνωση των εξαγωγών αγαθών, που τελικά άντεξαν και μάλιστα παρουσίασαν οριακή αύξηση κατά +1%. Εκεί που έκανα το μεγάλο λάθος ήταν οι εξαγωγές υπηρεσιών, όπου η μείωση ξεπέρασε κάθε πρόβλεψη και ανήλθε στα πρώτα τρία τρίμηνα σε -45,1% (πάνω από -70% ο τουρισμός και περίπου -25% οι λοιποί κλάδοι με κυριότερο τη ναυτιλία). Τέλος, οι εισαγωγές μειώθηκαν κατά -6,2% συμβάλλοντας στον περιορισμό της ύφεσης. Ετσι, η ύφεση ανήλθε σε -13,2% λόγω της μείωσης της κατανάλωσης και των εξαγωγών των υπηρεσιών και αντισταθμίστηκε κατά +4% από την αύξηση των επενδύσεων, την οριακή αύξηση των εξαγωγών αγαθών και τη μείωση των εισαγωγών.

Τα παραπάνω οδηγούν σε αισιόδοξες προβλέψεις για το 2021. Μόνο η διατήρηση της θετικής πορείας των επενδύσεων και η αύξηση των εξαγωγών, τόσο των αγαθών αλλά κυρίως των υπηρεσιών, που λόγω της δραστικής μείωσής τους αναμένεται να σημειώσουν σημαντικό ποσοστό αύξησης, είναι ικανές να οδηγήσουν σε ανάπτυξη το 2021 που θα αντισταθμίσει περισσότερο από το μισό της ύφεσης του 2020, πάντα υπό την προϋπόθεση ότι τα εμβόλια θα περιορίσουν δραστικά την πανδημία.

όροι

Μόνο η διατήρηση της θετικής πορείας των επενδύσεων και η αύξηση των εξαγωγών, τόσο των αγαθών αλλά κυρίως των υπηρεσιών, είναι ικανές να οδηγήσουν σε ανάπτυξη το 2021

Ναπολέων **Μαραβέγιας**
Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος της Εθνικής Επιτροπής «Ελλάδα 2021», πρώην υπουργός

Συναινέσεις, σύνεση και σωφροσύνη

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ιστορία χαρακτηρίζεται από τη διαδοχή μεγάλων επιτυχιών και μεγάλων καταστροφών. Μετά το θαύμα της εθνικής απελευθέρωσης με ηρωισμούς, αυτοθυσίες αλλά και εμφύλιες συγκρούσεις, η Ελλάδα βρέθηκε έρμαιο στη διάθεση των μεγάλων ευρωπαϊκών δυνάμεων. Υστερα από πολιτικές και κοινωνικές περιπέτειες, ήρθε το εκσυγχρονιστικό εγχείρημα του Χαρίλαου Τρικούπη, αλλά η χώρα έφτασε στην πτώχευση του 1893. Πάλι, με νέους ηρωισμούς, η Ελλάδα κατόρθωσε να διπλασιαστεί με τον Ελευθέριο Βενιζέλο, παρά τον μεγάλο διχασμό. Η Μικρασιατική Καταστροφή το 1922 έβαλε τέλος στη Μεγάλη Ιδέα, με εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες. Μετά το επίτευγμα της αποκατάστασής τους, ήρθε μια νέα πτώχευση το 1932. Ετσι, το 1936 φτάσαμε στη δικτατορία του Μεταξά, στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στην Κατοχή, αλλά και στη μεγαλειώδη Εθνική Αντίσταση. Ακολούθησε ο Εμφύλιος, που ουσιαστικά τελείωσε το '74 με την αποκατάσταση της αβασίλευτης δημοκρατίας και την ένταξή μας στην ενωμένη Ευρώπη το 1981 με τον Κωνσταντίνο Καραμανλή.

Η ομαλή δημοκρατική πορεία μέσα στην Ευρωπαϊκή Ενωση και η ένταξή μας στην ευρωζώνη έδωσαν στη χώρα μας νέα δυναμική, με κορύφωση την επιτυχή οργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004. Λίγο αργότερα, όμως, η ανευθυνότητα όλων μας οδήγησε στη μεγάλη οικονομική, πολιτική και κοινωνική κρίση του 2010. Δέκα χρόνια μετά, αφού βυθιστήκαμε στην ύφεση και δεχθήκαμε το «πικρό ποτήρι» της βίαιης προσαρμογής με 25% σωρευτική απώλεια του Εγχώριου Προϊόντος μας, βγήκαμε στην επιφάνεια σοφότεροι. Η κρίση της πανδημίας ήρθε να ξαναβυθίσει τη χώρα μας στην οικονομική κρίση και βέβαια να κλονίσει την παγκόσμια οικονομία, δημιουργώντας βουνά από χρέη, λόγω της παύσης των οικονομικών δραστηριοτήτων που επιβάλλονται για την προστασία της ανθρώπινης ζωής.

Ομως, αυτή η κρίση της πανδημίας μπορεί να οδηγήσει σε μια διαφορετική Ευρώπη, με αλληλεγγύη και αλληλοκατανόηση μεταξύ των λαών της. Η οικονομική κρίση που προηγήθηκε έχει αφήσει ακόμη πληγές από τη σκληρότητα και την αδυναμία κατανόησης που επέδειξαν οι ισχυρότερες χώρες-μέλη έναντι των πιο ευάλωτων χωρών. Τώρα, που η πανδημία πλήττει όλες τις χώρες-μέλη αδιακρίτως, φαίνεται ότι η αντιμετώπισή της μπορεί να δώσει μια νέα ώθηση στην ευρωπαϊκή ενοποίηση. Η ποσοτική χαλάρωση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και το χρηματοδοτικό πακέτο των 1,8 τρισ. ευρώ για τα επόμενα χρόνια αποτελούν δείγμα μιας διαφορετικής Ευρώπης.

Η χώρα μας έχει τώρα πρόσβαση σε πολύ φθηνό διεθνή δανεισμό και, μετά από επιτυχή διαπραγμάτευση, αναμένεται να εισπράξει 70 δισ. τα επόμενα επτά χρόνια (έναντι 160 δισ. από την ένταξη μέχρι σήμερα). Ετσι, μπορεί να αλλάξει η τύχη της Ελλάδας, αρκεί οι Ελληνες συνολικά και το πολιτικό μας σύστημα πρώτα από όλα να κατανοήσουν ότι, χωρίς συναινέσεις, σύνεση και σωφροσύνη, δεν μπορεί να προχωρήσει η χώρα. Διακόσια χρόνια μετά την έναρξη του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα και σαράντα χρόνια μετά την πλήρη ένταξη της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ενωση, ας είναι το 2021 η αφετηρία να ακολουθήσει η Ελλάδα μια σταθερή πορεία μετά την πανδημία, χωρίς παλινδρομήσεις και ταπεινωτικές κρίσεις, που ακυρώνουν τις μεγάλες επιτυχίες της.

Βασίλης **Κορκίδης**
Πρόεδρος Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Πειραιά

Ωρα για ένα σοβαρό εθνικό σχέδιο

Γιάννης **Ρέτσος**
Πρόεδρος Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων

Προβλέψεις για το 2021

ΠΑΡΑ την αρνητική συγκυρία και το τεράστιο πλήγμα που έχει επιφέρει η πανδημία του κορωνοϊού στο παγκόσμιο εμπόριο, υπάρχει μια σειρά από παράγοντες που δημιουργούν βάσιμες ελπίδες για την ταχεία ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας και των ελληνικών εξαγωγών. Ειδικά για τις εξαγωγές, οι οποίες κατάφεραν να διατηρήσουν τη δυναμική τους κόντρα στις αντιξοότητες (το πρόσημο, εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, παρέμεινε θετικό τον Οκτώβριο), με όχημα τα τρόφιμα, τα χημικά και τα φάρμακα, το μέλλον φαντάζει πιο ευοίωνο από ποτέ.

Η χάραξη -για πρώτη φορά- Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου για την Εξωστρέφεια αποτελεί κάτι παραπάνω από ενθαρρυντική εξέλιξη. Ο φιλόδοξος στόχος που έθεσε ο πρωθυπουργός, Κυριάκος Μητσοτάκης, στο πλαίσιο του Συνεδρίου που διοργάνωσε πρόσφατα διαδικτυακά ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων για αύξηση της συμμετοχής των εξαγωγών στο ΑΕΠ, από 38% σήμερα, στο 48% το 2023, μόνο αισιοδοξία μπορεί να γεννά για τη συνέχεια και την προσπάθεια που καταβάλλουν οι ελληνικές επιχειρήσεις.

Οι εξαγωγές μπαίνουν στο επίκεντρο του νέου παραγωγικού και αναπτυξιακού μοντέλου που επιχειρεί να οικοδομήσει η Ελλάδα. Κάτι που συνιστά αρκετά ελπιδοφόρα εξέλιξη, καθώς ταυτίζονται οι σχεδιασμοί πολιτείας και εξαγωγέων και υποστηρίζεται έμπρακτα το έργο των εξαγωγικών επιχειρήσεων. Επιπλέον, η συνέχιση των μεταρρυθμίσεων, η άρση των γραφειοκρατικών εμποδίων, η ψηφιοποίηση του Δημοσίου και η μείωση της άμεσης και έμμεσης φορολογίας αναμένεται να ενισχύσουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών, προς όφελος των δημόσιων εσόδων και της απασχόλησης.

Την αισιοδοξία εντείνουν το Ταμείο Ανάκαμψης και οι ευρωπαϊκοί πόροι ύψους 32 δισ. ευρώ του Ταμείου Ανάκαμψης που θα διοχετευθούν στην ελληνική αγορά μέχρι το 2026. Πρόκειται για έναν πολύτιμο σύμμαχο, τον οποίο πρέπει να αξιοποιήσουμε αποτελεσματικά, αποφεύγοντας τα λάθη του παρελθόντος, ώστε να αποκομίσουμε το μέγιστο όφελος προς όφελος όλων των Ελλήνων.

Χριστίνα **Σακελλαρίδη**
Πρόεδρος του Πανελλήνιου Συνδέσμου Εξαγωγέων

Στο επίκεντρο οι ελληνικές εξαγωγές

ΣΤΗ ΧΩΡΑ μας, όλες οι κυβερνήσεις, άλλες με λιγότερη και άλλες με περισσότερη «γενναιότητα», προσπάθησαν να προχωρήσουν σε μεταρρυθμίσεις οι οποίες στην πλειονότητά τους δεν είχαν μακροπρόθεσμο χαρακτήρα, με αποτέλεσμα να διεκδικούμε το ρεκόρ Γκίνες στην πολυνομία και στις χιλιάδες υπουργικές αποφάσεις. Το πρώτο πράγμα που επιζητούν οι επιχειρηματίες σε όλο τον κόσμο είναι η σταθερότητα, σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, προκειμένου να νιώσουν ασφάλεια για να επενδύσουν τα κεφάλαιά τους. Πρέπει, επιτέλους, να σταματήσουν οι επιχειρηματίες στη χώρα μας να έρχονται αντιμέτωποι με διαρκείς εκπλήξεις που ακυρώνουν τα σχέδια. Εάν θέλουμε πραγματικά να δημιουργήσουμε τις κατάλληλες συνθήκες για να επιχειρήσουν οι επόμενες γενιές στην πατρίδα μας και να δημιουργήσουν ανταγωνιστικές σε παγκόσμιο επίπεδο επιχειρήσεις, εάν θέλουμε να προσελκύσουμε σοβαρές επενδύσεις, θα πρέπει εδώ και τώρα να προχωρήσουμε σε μεταρρυθμίσεις που δεν θα αλλάξουν για τα πολλά επόμενα χρόνια. Για να το επιτύχουμε αυτό, θα πρέπει να υπάρξει εδώ και τώρα ένα σχέδιο εθνικής στρατηγικής, το οποίο να συμφωνηθεί από όλες τις πολιτικές δυνάμεις. Ηρθε, επιτέλους, η ώρα να καταλάβουμε ότι για να επιστρέψουν οι επιστήμονες στην πατρίδα μας θα πρέπει να δημιουργηθούν καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας. Να διαμορφωθεί ένα μόνιμο ασφαλιστικό και φορολογικό περιβάλλον, καθώς και ένα σύγχρονο πλαίσιο κανόνων στη δημόσια διοίκηση. Να αξιοποιηθούν τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της ελληνικής οικονομίας και οι παραγωγικοί κλάδοι.

Οι μόνιμες μεταρρυθμίσεις θα οδηγήσουν στην αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος, που τόσο ανάγκη έχουμε τόσο ως οικονομία, αλλά και, φυσικά, ως κοινωνία. Το 2021 η ευημερία θα πρέπει σιγά-σιγά να επιστρέψει για τους Ελληνες πολίτες. Να φύγουμε από τη λογική της επιδότησης της ανεργίας και να περάσουμε στην επιδότηση της εργασίας. Να γίνουμε ως χώρα αλλά και ως άνθρωποι πιο δημιουργικοί και πιο παραγωγικοί.

Ηρθε η ώρα για ένα σοβαρό εθνικό σχέδιο ανάπτυξης κοινής αποδοχής, για το οποίο θα πρέπει να δεσμευθούν φορείς και πολιτικοί να το διαφυλάττουν ως κόρη οφθαλμού. Η συναίνεση για ένα εθνικό σχέδιο ανάπτυξης αποτελεί μονόδρομο για τη μακρά και βιώσιμη ανάπτυξη της Ελλάδας.

ΤΟ 2020 η Ελλάδα, όπως και όλες οι χώρες στον κόσμο, βρέθηκε μπροστά σε μια πρωτοφανή διεθνή υγειονομική κρίση.

Η εκδήλωση της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης ανέκοψε και αντέστρεψε την πορεία ανάκαμψης στην οποία είχε τεθεί η ελληνική οικονομία. Οι πρόσφατες εξελίξεις και γενικότερα η πρόοδος που συντελείται στο θέμα της ανακάλυψης εμβολίου δημιουργούν προσδοκίες για το τέλος της πανδημίας και την ανάκαμψη των οικονομιών, μετά το δεύτερο εξάμηνο του 2021. Ωστόσο, θα χρειαστεί να περάσει αρκετός καιρός για να κλείσουν οι πληγές που άνοιξε η υγειονομική κρίση στην ελληνική οικονομία.

Από την πλευρά της κυβέρνησης έχουν ληφθεί μέτρα για τη στήριξη του ιδιωτικού τομέα, ωστόσο αυτά αρκούν μόνο για να περιορίσουν το μέγεθος της καταστροφής που απειλεί τη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα.

Για να επιτύχουμε αυτόν τον στόχο, θα πρέπει να διασφαλίσουμε συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Υπάρχει, κατ' αρχάς, άμεση ανάγκη να διατεθούν περισσότεροι πόροι για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας στην αγορά και ειδικά στις μικρές επιχειρήσεις.

Ακόμη πιο επιτακτική, όμως, είναι η ανάγκη για μετάβαση της ελληνικής οικονομίας σε ένα νέο μοντέλο, το οποίο θα είναι περισσότερο εξωστρεφές, αλλά και διαφοροποιημένο και ανθεκτικό απέναντι στις αναταράξεις του διεθνούς περιβάλλοντος. Ο τουρισμός θα ανακάμψει και θα συνεχίσει να είναι τομέας αιχμής για την ανάπτυξη της χώρας. Δεν μπορεί, όμως, να συνεχίσει να αποτελεί μονοκαλλιέργεια. Πρέπει, ταυτόχρονα, να εστιάσουμε στρατηγικά στην ενίσχυση δυναμικών και εξωστρεφών παραγωγικών κλάδων,

Κωνσταντίνος **Μίχαλος**
Πρόεδρος Κεντρικής Ενωσης Επιμελητηρίων Ελλάδος

Μετάβαση σε ένα νέο μοντέλο

στους οποίους επίσης η Ελλάδα διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα.

Σε αυτή την προσπάθεια, θα πρέπει να αξιοποιηθούν αποτελεσματικά τα κονδύλια του Ταμείου Ανάκαμψης, στο πλαίσιο ενός συνεκτικού σχεδίου. Στόχος είναι η κινητοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, με έμφαση σε τομείς όπως η πράσινη ενέργεια, η αμυντική βιομηχανία, η ψηφιακή οικονομία, η φαρμακοβιομηχανία, οι μεταφορές και η εφοδιαστική αλυσίδα, η ναυτιλία, οι υποδομές, αλλά και σε παραδοσιακούς κλάδους, όπως η μεταποίηση και ο τουρισμός. Παράλληλα, θα πρέπει να επιταχυνθούν και να ολοκληρωθούν οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση, στη Δικαιοσύνη, στην Υγεία και στην Παιδεία, στην κοινωνική πολιτική, στη λειτουργία του ανταγωνισμού στις αγορές.

Τέλος, θα πρέπει να σχεδιάσουμε από τώρα το πώς η Ελλάδα θα διαχειριστεί τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της κρίσης. Είναι σημαντικό η προσπάθεια αυτή να στηριχθεί κυρίως στην εκλογίκευση των δημόσιων δαπανών και στη διεύρυνση της φορολογικής βάσης, αντί της υπερφορολόγησης και της μείωσης των δημόσιων επενδύσεων, όπως έγινε στο παρελθόν, με ολέθριες συνέπειες για την ανάπτυξη της οικονομίας.

Αυτό που θα χρειαστεί, ωστόσο, περισσότερο από οτιδήποτε άλλο, είναι εθνική ομοψυχία και συναίνεση. Ας επενδύσουμε σε έναν ειλικρινή και έντιμο διάλογο, με στόχο τη διαμόρφωση ενός συνεκτικού, ολοκληρωμένου σχεδίου για το τι πρέπει να γίνει στη χώρα στα επόμενα χρόνια. Η Ελλάδα μπορεί να τα καταφέρει, για άλλη μια φορά.

Το στοίχημα για τον τουρισμό

ΤΟ 2020 θα μείνει στη σύγχρονη ιστορία ως το χειρότερο έτος για τον παγκόσμιο και, φυσικά, για τον ελληνικό τουρισμό. Οι απώλειες σε επίπεδο άμεσων τουριστικών εσόδων για τη χώρα διαμορφώθηκαν κοντά στα 15 δισ. ευρώ. Η έλλειψη των εσόδων αυτών, συγκριτικά με τα έσοδα του 2019, σε συνδυασμό με τις πολλαπλασιαστικές ωφέλειες που θα είχαν στην οικονομία, είναι η κύρια οδός μέσω της οποίας η πανδημία χτύπησε και το ελληνικό ΑΕΠ.

Το βλέμμα μας είναι πλέον στραμμένο στην προσεχή χρονιά, με στόχο τη σταδιακή ανάκαμψη του τουριστικού τομέα και κατ' επέκταση της ελληνικής οικονομίας. Με βάση τα μέχρι στιγμής δεδομένα, το 2021 η Ελλάδα μπορεί να φτάσει στο 50% των τουριστικών εσόδων του 2019. Στη δύσκολη αυτή διαδρομή, κρίνονται ως καθοριστικής σημασίας για τη στήριξη των επιχειρήσεων και των εργαζομένων η διατήρηση των υφιστάμενων μέτρων και η στοχευμένη επέκτασή τους, για όσο χρονικό διάστημα απαιτηθεί μέσα στο 2021. Παράλληλα, ιδιαίτερα σημαντική θα είναι μια απόφαση για μείωση, έστω και προσωρινά, του ΦΠΑ στη διαμονή και στην παροχή της υπηρεσίας του τουριστικού πακέτου. Υψηλά στην ατζέντα μας για τον σχεδιασμό της επόμενης ημέρας βρίσκεται, επίσης, και η κατάθεση προτάσεων για την αξιοποίηση των κονδυλίων από το Ταμείο Ανάκαμψης. Στο πλαίσιο αυτό, χρήσιμο εργαλείο για την πολιτεία μπορεί να αποτελέσει η μελέτη που εκπόνησε πρόσφατα το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων με προτάσεις για επενδύσεις σε έργα δημόσιων υποδομών, σε μια συντονισμένη προσπάθεια ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα. Μετά την πανδημία, ο τουρισμός θα αποκτήσει και πάλι μαζικά χαρακτηριστικά και θα πρέπει να εστιαστούν οι προσπάθειες στη διαχείριση των προορισμών, για να αποφευχθούν περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Ο τουρισμός, με βάση τα μοναδικά φυσικά, πολιτιστικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του κάθε προορισμού, μπορεί να λειτουργήσει ως εφαλτήριο για την οικονομική, κοινωνική και αειφόρο ανάπτυξη. Η θέση αυτή έχει αποτελέσει προτεραιότητα για τον ΣΕΤΕ τα τελευταία χρόνια και σήμερα καθίσταται πιο επιτακτική από ποτέ.

Τα ελληνικά πλεονεκτήματα

Να νικήσουμε και τη Σκύλλα και τη Χάρυβδη

γράφει
ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ*

***Καθηγητής και πρώην υπηρεσιακός υπουργός Οικονομικών**

Πολλοί διερωτώνται για τα εξής: γιατί η Ε.Ε. δεν ικανοποιεί τα δίκαια αιτήματά μας, οι σύμμαχοι μας παραμελούν, μας προκαλεί η Τουρκία, διογκώνονται το δημόσιο και ιδιωτικό χρέος, στο εξωτερικό σε αντίθεση με το εσωτερικό, οι Ελληνες ευδοκιμούν; Για όλα υπάρχουν απαντήσεις. Κάθε άνθρωπος διαφέρει από τους άλλους ανθρώπους, ανάλογα με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματά του. Το μέλλον του θα εξαρτηθεί από τον βαθμό αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων και ελαχιστοποίησης των μειονεκτημάτων του, ιδίως όταν είναι νέος. Το ίδιο ισχύει και για κάθε χώρα ή οικονομία.

Οι αρνητικές συνέπειες των απαράδεκτων σκληρών προγραμμάτων λιτότητας από το 2010 και η εμφάνιση το 2019 του καταστροφικού κορωνοϊού απαιτούν εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων μας, για να αποφευχθούν η χρεοκοπία και κάθε δυσάρεστη εθνική εξέλιξη.

Η Ελλάδα έχει πολλά «συγκριτικά πλεονεκτήματα» σε σύγκριση με άλλες χώρες, αλλά, δυστυχώς, δεν τα έχουμε αξιοποιήσει και διατηρούμε ορισμένα μειονεκτήματά μας:

- Δεν αποδεχόμαστε την υπεροχή ή την αδυναμία του άλλου και αυτό εμποδίζει τη συνεργασία, την ενότητα και την άσκηση σταθερής διαχρονικής εθνικής πολιτικής. Αυτό το εκμεταλλεύονται οι καλοί μας εταίροι ή σύμμαχοι προς όφελος των χωρών τους.
- Ο κομματικός φανατισμός και η μεγάλη απόσταση των πολιτικών (οικονομικής-κοινωνικής-εξωτερικής-μεταναστευτικής) των κομμάτων εξουσίας καταστρέφουν τον σταθερό διαχρονικό προγραμματισμό της χώρας. Οι ψηφοφόροι συνήθως δεν αποφασίζουν αξιοκρατικά, ενώ οι πολιτικοί στοχεύουν κυρίως στην εξουσία, ξεχνώντας όμως πολλές προεκλογικές υποσχέσεις.
- Είναι ακατανόητη η ανυπαρξία εθνικών διακομματικών Συμβουλίων: Εθνικής Ασφάλειας, Οικονομικής Πολιτικής, Υγείας-Πρόνοιας-Κοινωνικής Ασφάλισης, Παιδείας και ενός μόνιμου Συμβουλίου εξαμηνιαίας συνάντησης-συνεννόησης όλων των αρχηγών των κομμάτων της Βουλής με τον πρωθυπουργό.
- Εχει παραμεληθεί το πρόβλημα της δημογραφικής συρρίκνωσης, καθώς η εξέλιξη των ποσοστών των ηλικιών του πληθυσμού είναι τραγική, αφού για ηλικίες από 0-14 ετών το ποσοστό έχει φθάσει στο 14% έναντι 25% το 1971 και για άνω των 65 ετών σε 22% από 11%, αντίστοιχα. Είναι αναγκαία η γενναιόδωρη μηνιαία ενίσχυση της οικογένειας για κάθε παιδί μέχρι 12 ετών.

Δεν συνειδητοποιούμε τις μεγάλες δυνατότητες και τα πλεονεκτήματα αυτής της χώρας, η οποία διαθέτει τεράστιο φυσικό-πολιτιστικό πλούτο και ανθρώπινο κεφάλαιο. Η αξιοποίηση αυτών των πλεονεκτημάτων καθορίζει το επίπεδο ανάπτυξης και τον διεθνή ρόλο της χώρας και τη διαπραγματευτική της δύναμη. Δυστυχώς, τόσο οι εταίροι (Ε.Ε.) όσο και οι σύμμαχοί μας (ΝΑΤΟ) δεν σέβονται ούτε τι πολιτισμό κληρονόμησαν από τους Ελληνες, ούτε τις θυσίες τους. Ετσι εξηγείται γιατί οι αποφάσεις τους (βλ. μνημόνια και κυρώσεις στην Τουρκία) βασίζονται μόνο στα συμφέροντά τους, εμποδίζοντας την Ελλάδα να διεκδικήσει τα νόμιμα δικαιώματά της.

Τα πλεονεκτήματα αυτά δεν είναι ασήμαντα, δεδομένου ότι η Ελλάδα διαθέτει:

1 Τεράστια ναυτιλιακή δύναμη, η οποία επηρεάζει το παγκόσμιο εμπόριο και τις δραστηριότητες του τομέα της ναυτιλίας. Οι Ελληνες εφοπλιστές θέλουν να συμβάλουν στην ενίσχυση της οικονομίας και της εθνικής άμυνας, αρκεί η πολιτεία να συνεργαστεί μαζί τους για ένα μακροχρόνιο προγραμματισμό που θα αφορά την ελληνική σημαία, τον ναυτικοεπισκευαστικό τομέα, τον τομέα του εφοδιασμού των πλοίων με ελληνικά προϊόντα και την απασχόληση ελληνικού πληρώματος. Είναι απαράδεκτο η επισκευή ελληνικών πλοίων να γίνεται στην Τουρκία, τα πλοία να εφοδιάζονται με ισπανικό λάδι, η ναυτιλιακή ασφάλιση να γίνεται στο Λονδίνο και όχι στον Πειραιά. Ο Ελληνας εφοπλιστής είναι πρόθυμος να προσφέρει (βλ. π.χ. Ιδρυμα Ωνάση, Ιδρυμα Νιάρχου) ακόμη και ένα καράβι του για την ενίσχυση της εθνικής οικονομίας-άμυνας της χώρας. Είναι ντροπή μια παγκόσμια ναυτική δύναμη, όπως η Ελλάδα, να μη διαθέτει το ισχυρότερο πολεμικό ναυτικό στη Μεσόγειο.

2 Μεγάλες δυνατότητες προσφοράς υπηρεσιών εσωτερικού-εξωτερικού τουρισμού χειμώνα-καλοκαίρι. Ολοι ονειρεύονται να επισκεφθούν τη χώρα μας για να απολαύσουν τις διακοπές τους, τις φυσικές της ομορφιές και να επισκεφθούν τα μοναδικά αρχαιολογικά-πολιτιστικά μνημεία, αρκεί να τους προσφέρονται οι κατάλληλες υπηρεσίες και υποδομές. Η συμβολή του τουρισμού είναι περίπου στο 15% του ΑΕΠ και μπορεί να φθάσει στο 30%.

3 Εναν πρωτογενή τομέα, τα προϊόντα του οποίου έχουν μεγάλη ζήτηση γιατί αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της περίφημης υγιεινής-μεσογειακής διατροφής (φρούτα, γαλακτοκομικά, βότανα, λάδι, μέλι, θαλασσινά). Ο τομέας αυτός έχει παραμεληθεί και έχει συρρικνωθεί επικίνδυνα, με αποτέλεσμα την ερήμωση και εγκατάλειψη της υπαίθρου και τις μεγάλες εισαγωγές αγροτοκτηνοτροφικών προϊόντων που επιβαρύνουν το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών της χώρας. Είναι ανάγκη να διατεθούν οι απαραίτητοι πόροι για περιφερειακά έργα υποδομής και για τη δυνατότητα πρόσβασης των κατοίκων σε όλα τα δημόσια αγαθά. Η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη με εφαρμογές στις αγροτικές εργασίες, στον αγροτοτουρισμό και η τηλεργασία δίνουν μοναδική ευκαιρία ενίσχυσης του αγροτικού τομέα. Φυσικά απαιτείται και η αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου, των υδρογονανθράκων και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που διαθέτει η χώρα.

4 Αξιόλογο ανθρώπινο επιστημονικό-εργατοτεχνικό δυναμικό, το οποίο όμως δεν το αξιοποιεί, αλλά τροφοδοτεί (brain drain) δωρεάν οικονομίες - πανεπιστήμια - ερευνητικά κέντρα και μεταπτυχιακά προγράμματα του εξωτερικού. Αντίθετα, η Ελλάδα έπρεπε να είναι το «παγκόσμιο πνευματικό κέντρο» και η «Ελβετία των Γραμμάτων και των Τεχνών», ώστε εδώ να έρχονται φοιτητές για μεταπτυχιακές σπουδές. Τα ξένα ιδιωτικά πανεπιστήμια-κολλέγια έχουν πλουτίσει από Ελληνες φοιτητές γιατί στην Ελλάδα δυστυχώς δεν προβλέπεται η ιδιωτική ανώτατη παιδεία. Δεν πρέπει, επίσης, να μας διαφεύγει και η σημασία του εθνικού ανθρώπινου κεφαλαίου που είναι οι ομογενείς μας, ιδίως στις ΗΠΑ, των οποίων η συμβολή μπορεί να είναι τεράστια στην ποιότητα των εθνικών θεμάτων.

5 Υπολογίσιμη γεωπολιτική-γεωστρατηγική θέση ως προκεχωρημένο φυλάκιο της Δύσης. Επιπλέον στην Ε.Ε. ο Ελληνισμός έχει δύο κράτη-μέλη (Ελλάδα - Κύπρο) των οποίων η συνεργασία μπορεί να επηρεάσει (veto) όλες τις αποφάσεις της Ε.Ε.

Για να αλλάξει η εικόνα αυτή, χρειάζονται τολμηρές πολιτικές (ιδίως κοινωνικές) αποφάσεις, πέραν των προτάσεων Πισσαρίδη ή των συγγραφέων του βιβλίου «the great reset», και να μην εμπιστευόμαστε σε απερίσκεπτες ελπίδες το μέλλον της χώρας. Τα μνημόνια και η πανδημία έχουν καταστρέψει τον παραγωγικό και κοινωνικό ιστό και θα χρειαστούν τουλάχιστον 3-5 χρόνια για να επανέλθουμε στα επίπεδα του 2019 και άνω των 10 ετών σε εκείνα του 2009 («πολλά τα λίγα όταν τα χάσεις»). Το 2021 δεν θα είναι υφεσιακό (μείωση ΑΕΠ, απασχόλησης) μόνον εάν στηριχθούν τα νοικοκυριά και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, εφαρμοστεί μια μορφή Σεισάχθειας (χρεών προς Δημόσιο - τράπεζες) και συγκλίνει το επιτόκιο του δανεισμού με εκείνο των καταθέσεων. Οποιο κόμμα τολμήσει θα είναι η επόμενη κυβέρνηση.

Τέλος, στην Ε.Ε. θα αποφευχθεί η βαθύτερη ύφεση και κατάρρευση του ευρώ μόνο με δημοσιονομική-νομισματική στήριξη της πραγματικής οικονομίας και απασχόλησης, αμοιβαιοποίηση των χρεών των κρατών-μελών, έκδοση νέου χρήματος, με ένα νέο new deal, και περιορισμό του κυρίαρχου ρόλου της Γερμανίας στις αποφάσεις της Ε.Ε. Η Γερμανία δεν πρέπει να ξεχνά: το 1940, το 1953, το 1990 και τις οφειλές της προς την Ελλάδα (αποζημιώσεις - κατοχικό δάνειο).

top επικαιρότητα

«ΠΡΑΣΙΝΟ ΦΩΣ» ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΓΕΙΩΣΗ ΤΩΝ RAFALE
Η σύμβαση για την προμήθεια των 18 γαλλικών πολεμικών αεροσκαφών έρχεται στη Βουλή στις 11 Ιανουαρίου

ΣΕΛ. 12

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΤΟ BREXIT ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Από τα ξημερώματα της Πρωτοχρονιάς, το Ηνωμένο Βασίλειο και τυπικά πλέον δεν ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ενωση. Ποιες είναι οι επιπτώσεις που επιφέρει αυτή η εξέλιξη για τη χώρα μας

ΣΕΛ. 40

Αρθρα - Αναλύσεις

ΒΑΣΙΛΗΣ **ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ **ΡΟΜΠΟΤΗΣ**

ΓΙΑΝΝΗΣ **ΠΟΛΙΤΗΣ**

ΔΗΜΗΤΡΗΣ **ΜΑΥΡΟΣ**

ΜΑΚΗΣ **ΤΖΙΦΡΑΣ**

ΝΙΚΟΣ **ΜΠΟΓΙΟΠΟΥΛΟΣ**

ΑΚΗΣ **ΚΟΣΩΝΑΣ**

ΠΑΝΑΓΗΣ **ΓΑΛΙΑΤΣΑΤΟΣ**

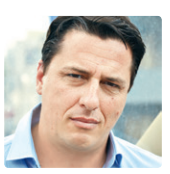
ΓΙΩΡΓΟΣ **ΠΑΓΑΝΗΣ**

Realnews

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΚΗΦΙΣΙΑΣ 215, Τ.Κ. 151 24, ΜΑΡΟΥΣΙ ΑΘΗΝΑ.
T: 211 200 8300,
F: 211 200 8399.
U: www.real.gr,
E: news@realnews.gr & info@real.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ-ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΝΙΚΟΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΡΟΜΠΟΤΗΣ, ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΑΛΕΜΗΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΕΣ: ΠΑΝΑΓΗΣ ΓΑΛΙΑΤΣΑΤΟΣ, ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ, ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΓΑΝΗΣ, ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΠΟΥΖΙΩΤΗΣ
CREATIVE DIRECTOR: ΒΙΚΥ ΝΙΚΙΔΗ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: REAL MEDIA A.E.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ & ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ: ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΣΠΑΡΤΑΛΗΣ

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΥΡΙΟΧΟΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ & ΔΙΑΝΟΜΗΣ: Θ. ΚΟΤΤΑΣ

ΔΙΑΝΟΜΗ: ΑΡΓΟΣ Α.Ε. 210 6690560

Εάν δεν βρίσκετε τη Realnews επικοινωνήστε με το τηλ. 211 200 8300 ή με το πρακτορείο διανομής